

2022-2030 M. UTENOS REGIONO PLĖTROS PLANO

PAŽANGOS PRIEMONĖS NR. LT029-02-01-05 „ŽALIOSIOS INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA URBANIZUOTOJE APLINKOJE“ PAGRINDIMO APRAŠAS

2025- - Nr.
(data ir registracijos numeris)

I SKYRIUS BENDROSIS NUOSTATAS

Regiono plėtros uždavinys (-iai)	LT029-02-01 „Pagerinti oro ir aplinkos kokybę, sumažinti vandens ir dirvožemio taršą“
---	---

II SKYRIUS SITUACIJOS ANALIZĖ IR SIEKIAMAS POKYTIS

Igyvendinant regioninę pažangos priemonę Nr. LT029-02-01-05 „Žaliosios infrastruktūros plėtra urbanizuotoje aplinkoje“ (toliau – Priemonė) bus **siekama spręsti 2022–2030 m. Utenos regiono plėtros plano (toliau – URPPI) 4 problemos „Nepatraukli judumo sistema ir nepakankama gyvenamosios aplinkos kokybė“ 4.3. giluminę priežastį „Nepatraukli, nusidėvėjusi, šiuolaikinių gyventojų poreikių neatitinkanti viešoji ir gyvenamoji infrastruktūra; 1500 gyv./km² ir didesnio tankumo teritorijoje esantys nepakankami žaliųjų zonų ar jungčių plotai; žaliųjų zonų ir jų jungčių trūkumas urbanizuotose teritorijose“.**

Bendra situacijos apžvalga. 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programoje¹ (toliau – PP) pažymėta, kad nors urbanistinės struktūros elementai bendroje šalies kraštovaizdžio struktūroje sudaro tik 3,25 proc. šalies ploto, tačiau urbanizuotose teritorijose ir jų gretimoje aplinkoje prarandami natūralūs gamtiniai procesai, mažėja želdinių, jų grupių. Tai sąlygoja gamtinio karkaso ir želdynų sistemos vientisumo praradimą, skurdina miestų ekosistemų biologinę įvairovę, suintensyvina klimato kaitos padarinius urbanizuotoje aplinkoje. Taip pat pažymėta, kad ES Biologinės įvairovės strategijoje iki 2030 m.² yra pabrėžiama būtinybė sugrąžinti įvairią ir atsparią gamtą į visus kraštovaizdžius ir ekosistemas, akcentuojamas miesto driekos ribojimas. Vienu iš prioritetų minėtoje strategijoje įvardinamas urbanizuotų teritorijų žalinimas. Šalys narės raginamos sustabdyti miestų žaliųjų ekosistemų nykimą, puoselėti ekosistemas, kurti žaliąją infrastruktūrą, sistemingai integruoti gamtos procesais pagrįstus sprendimus į urbanizuotų teritorijų planavimą, įskaitant viešųjų erdvių, infrastruktūros ir pastatų bei jų aplinkos projektavimą.

Programos „Kurk Lietuvai“ 2020–2021 m. vykdyto projekto „Žaliosios infrastruktūros integravimas į miestų planavimą“ metu atlikta Lietuvos miestų bendrųjų planų ir kitų teritorijų

¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. 318 „Dėl 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programos patvirtinimo“.

² 2020 m. gegužės 20 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui. 2030 m. ES biologinės įvairovės strategija. Gamtos grąžinimas į savo gyvenimą, COM/2020/380 galutinis.

planavimo dokumentų apžvalga³ atkleidė, kad Lietuvoje savivaldybių lygmenyje žaliųjų infrastruktūra, kaip ekosistemines paslaugas užtikrinančių sprendinių visuma, nėra sistemingai plėtojama, ekologinių sluoksnių samprata neatspindi visų žaliosios infrastruktūros aspektų, o teisinis reglamentavimas nepajėgia pasiekti, kad efektyvus, strateginis gamtinių elementų formavimas taptų neatsiejama teritorijų planavimo ir projektavimo proceso dalimi.

Taigi, remiantis PP pateikiama informacija, PP identifikuojama esminė su rengiamos Priemonės apimtimis sietina problema, prie kurios sprendimo bus siekiama prisidėti, – šalyje mažėja natūralių ir pusiau natūralių teritorijų, silpnėja gamtinio karkaso teritorijų ekologinis potencialas, nyksta biologinė įvairovė, degraduoja ekosistemos, mažėja jų teikiamų paslaugų kokybė. Minėtai problemai įtakos turi žaliosios infrastruktūros urbanizuotose teritorijose trūkumas, nepakankamai ar visai nevykdomi ekosistemų atkūrimui ir ekosisteminių paslaugų plėtrai skirti projektai.

Remiantis Lietuvos Respublikos žemės fondo skelbiamais 2024 m. sausio 1 d. duomenimis⁴ bendroje Utenos regiono kraštovaizdžio struktūroje vertinant regiono teritorijų užstatymo lygį nustatyta, kad statiniais užstatyta ir kita tiesioginiam statinių eksploatavimui naudojama žemė⁵ Utenos regione sudaro 3 proc. viso regiono teritorijos ploto, šalyje šis rodiklis bendrai siekia 3,78 proc. Mažiausia užstatytos teritorijos bendro ploto dalis fiksuota Tauragės regione (2,71 proc.), didžiausia Vilniaus regione (5,12 proc.), artima reikšmė Utenos regionui fiksuota Alytaus, Panevėžio, Šiaulių ir Telšių regionuose, kuriuose užstatytos teritorijos ploto dalis atitinkamai siekia nuo 3,08 iki 3,28 proc. bendro šių regionų ploto. Nors pagal analizuojamus Žemės fondo duomenis medžių ir krūmų želdiniai⁶, lyginant su bendru šalies vidurkiu ir kitais šalies regionais, Utenos regione užima didžiausią teritorijos ploto dalį (regione 5,91 proc., šalyje 3,34 proc., artimiausia Utenos regionui reikšmė nustatyta Vilniaus regione – 5,05 proc.), tačiau pačių miškų⁷ Utenos regione užimamo ploto dalis yra artima šalies vidurkiui (regione – 34,6 proc., šalyje – 32,9 proc.), o lyginant pvz. su Alytaus regionu, kuriame miškingumas siekia 48,1 proc., ši dalis yra mažesnė 13,5 procentinių punktų. Didesnis miškingumas taip pat fiksuojamas Telšių ir Vilniaus regionuose, atitinkamai 35,6 ir 42,5 proc. viso šių regionų užimamo ploto.

Vertinant atskirų regiono savivaldybių situaciją, pagal Žemės fondo skelbiamus 2024 m. sausio 1 d. duomenis⁸, nustatyta, kad Anykščių rajono savivaldybėje, turinčioje kurortinę teritoriją – Anykščius, tiek miškų užimamo ploto dalis 32,74 proc., tiek ir medžių ir krūmų želdinių užimamo ploto dalis 5,47 proc. yra mažesnės už bendrą regiono vidurkį. Taip pat kurortinę teritoriją turinčioje Ignalinos rajono savivaldybėje miškų užimamo ploto dalis – 36,58 proc. nors ir yra didesnė už bendrą regiono vidurkį, tačiau medžių ir krūmų želdinių užimamo ploto dalis – 4,72 proc. yra mažiausia iš visų regiono savivaldybių. Santykinai didžiausias medžių ir krūmų želdinių užimamas plotas – 7,52 proc. yra Molėtų rajono savivaldybėje, tačiau priešingai šiam rodikliui šioje savivaldybėje yra mažiausia iš visų regiono savivaldybių miškų užimamo ploto dalis – 31,04 proc. Utenos rajono savivaldybėje tiek miškų, tiek ir medžių ir krūmų želdinių užimamo ploto dalis, atitinkamai siekianti 33,95 proc. ir 6,14 proc., viršija bendrą regiono vidurkį. Didžiausia miškų užimamo ploto dalis yra Visagino savivaldybėje – 53,46 proc., o medžių ir krūmų želdinių užimamo

³ <http://kurklt.lt/projektai/zalioji-infrastruktura/>.

⁴ https://zis.lt/wp-content/uploads/2024/03/Lietuvos_Respublikos_zemes_fondas_20240101.pdf

⁵ Užstatyta teritorija – statiniais, išskyrus kelius, užstatyta ir kita tiesioginiam statinių eksploatavimui naudojama (kiemų, aikštelių, priklausomųjų želdynų ir pan.) žemė; aikštės, stadionai, aerodromai; veikiančios ir uždarytos kapinės bei joms įrengti ar išplėsti perduoti žemės plotai, namų valdų žemės sklypai ir šių žemės plotų dalys bei gamybinės teritorijos.

⁶ Medžių ir krūmų želdiniai – atskirieji želdynai (parkai, skverai, žaliosios jungtys) ir želdinių (medžių ir krūmų) plotai, nepriskirti prie miškų. Pavieniai medžiai ir krūmai, jų grupės, eilės prie želdinių (medžių ir krūmų) plotų priskiriami, kai sudaro ne mažesnio kaip 0,1 ha ploto kontūrą.

⁷ Miškas (miško žemė) – ne mažesni kaip 0,1 hektaro apaugę mišku žemės plotai – medynai, taip pat neapaugę mišku žemės plotai, nurodyti Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 2 straipsnio 18 dalyje

⁸ <https://zis.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=3f8c7a25ff6b4072a295717f759e8555>

ploto dalis sudaro 5,38 proc. bendro savivaldybės ploto. Zarasų rajono savivaldybėje miškų ir medžių ir krūmų želdinių užimamo ploto dalys atitinkamai siekia 38,35 proc. ir 5,96 proc. bendro savivaldybės ploto. Esami duomenys, nors ir yra geresni už bendrą šalies vidurkį (išskyrus mažesnę nei šalyje miškų užimamo ploto dalį Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse), tačiau leidžia nustatyti vidinius regiono netolygumus, t. y. medžių ir krūmų želdinių užimamo ploto dalis, nepriklausomai nuo to ar savivaldybėje yra kurortinė teritorija, skiriasi 2,8 procentinio punkto, o rekreaciniu, aplinkosauginiu ir kitais aspektais svarbi miškų užimamo ploto procentinė dalis skiriasi 22,4 procentiniais punktais.

Vertinant labiausiai urbanizuotų ir tankiausiai apgyvendintų miestų – savivaldybių centrų užstatymo lygį, pagal Žemės fondo skelbiamus 2024 m. sausio 1 d. duomenis, nustatyta kad didžiausiame pagal bendrą plotą Utenos regiono mieste – Utenoje užstatyta teritorija sudaro 41,9 proc. bendro miesto ploto (942,44 iš 2 250,28 ha). Panašus miesto teritorijos užstatymo procentinis lygis yra ir Anykščių mieste – 41,3 proc. (472,37 iš 1 143,89 ha) bei Ignalinoje – 39,5 proc. (248 iš 627,91 ha). Mažiausią bendrą plotą tarp regiono savivaldybių centrų užima Molėtų miestas, todėl atitinkamai ir užstatymo lygis jame siekia net 59,8 proc. (296,43 iš 496,02 ha). Mažiausias teritorijos užstatymas yra Visagino mieste – 17,7 proc. (244,86 iš 1380,80 ha). Zarasų mieste užstatytos teritorijos bendras plotas – 315,46 ha nors ir yra didesnis nei Ignalinoje, Molėtuose ar Visagine, tačiau atsižvelgus į bendrą Zarasų miesto plotą, sudaro tik 23,9 proc. nuo bendro Zarasų miesto ploto (1321,09 ha).

2022–2030 metų Regionų plėtros programoje⁹ (toliau – RPP) ties 3 problema „Nepakankamai tvari aplinka, daranti neigiamą įtaką regionų patrauklumui“ nors ir yra pažymėta, kad didesnė žaliosios infrastruktūros koncentracija būdinga rytinei Lietuvos daliai, o geriausias santykis tarp nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros būdingas Utenos regionui, tačiau vertinant Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos skelbiamo interaktyvaus žemėlapiu (toliau – Žemėlapis)¹⁰ duomenis, nustatyta, kad dalyje Utenos regiono savivaldybių centrų urbanizuotų teritorijų pralaidžių (žaliosios infrastruktūros)¹¹ ir nepralaidžių dangų (pilkosios infrastruktūros)¹² santykis tesiekia 3 / 7, arba atitinkamai tik 0,43¹³, t. y. neatitinka optimalaus Lietuvos teritorijos žemės naudmenų plotų santykio, kurį sudaro 60 proc. natūralios naudmenos ir 40 proc. intensyvaus naudojimo antropogeninės naudmenos.

Vertinant regioninių pažangos priemonių kompleksiskumą bei analizuojant RPP pateikiamus bendrus regionų duomenis ir su tuo susijusią problematiką, ypatingai svarbu pažymėti ir tai, kad Utenos regionui būdinga viena iš aukščiausių šalyje RPP nustatyta poveikio rodiklio „Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas 1 gyventojui – gyventojų kelionių įtaka“ reikšmė – 1,9 t./1 gyv. (didesnė reikšmė fiksuota tik Alytaus regione – 2,05 t./1 gyv.). Tinkama kompleksinė žaliosios infrastruktūros plėtra, kaip pažymėta ir RPP, leidžia sumažinti (neutralizuoti) ŠESD sukeliamą klimato kaitos poveikį.

Kitas labai svarbus URPP akcentuojamas aspektas yra tas, kad Utenos regionui, turinčiam kurortinių (3 iš 5 šalyje esančių kurortinių teritorijų yra išsidėsčiusios Utenos regione) ir turizmo traukos teritorijų vystymosi potencialą, reikalingos aukštesnės kokybės aplinkos sąlygos, todėl prie

⁹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 713

¹⁰ <https://vrm.maps.arcgis.com/apps/mapviewer/index.html?webmap=ca5b3fe51db54336bda82a3f8ec6e4de>

¹¹ Žalioji infrastruktūra - strategiškai planuojamų ir tvarkomų kraštovaizdžio gamtinių, pusiau gamtinių ir technologinių sprendimų visuma, kurios sandara ir veikimas yra grindžiami gamtiniais principais ir sudaro sąlygas daugiafunkciniam ekologiniam-socialiniam kompensavimui - biologinės įvairovės būklės gerinimui, klimato kaitos prevencijai, atsparumo jos padariniams didinimui ir žmonių gerbūviui būtinų ekosisteminių paslaugų teikimui.

¹² Pilkoji infrastruktūra - įprastos civilinės inžinerijos konstrukcijos iš metalo, betono ar kitų dirbtinių medžiagų, dažniausiai nepralaidžios vandeniui ir suprojektuotos vengti augalijos.

¹³ pvz. gardelės pagal OBJECTID 51285, 56059, 57884, 57883 ir pan.

nepakankamos aplinkos kokybės sąlygų gerinimo ir klimato kaitos švelninimo gali prisidėti žaliosios infrastruktūros plėtra, žaliųjų jungčių kūrimas. Šiuo aspektu vertinant Utenos regiono kurortinių teritorijų situaciją nustatyta, kad nors tiek bendras šių teritorijų savivaldybių žaliosios infrastruktūros kontekste svarbus miškingumas (miško užimamas plotas) ir / ar urbanizuotų teritorijų užstatymo lygis yra sąlyginai geresnės reikšmės nei bendra situacija šalyje, tačiau nėra toks geras lyginant su kitais šalyje esančiais kurortais ir kurortinėmis teritorijomis. Remiantis žemės fondo skelbiamais 2024 m. sausio 1 d. duomenimis kurortus turinčių savivaldybių miško užimamo ploto dalis siekia nuo 38,9 iki 68,9 proc. šių savivaldybių teritorijos (Birštono sav. – 47,6 proc., Druskininkų sav. – 68,9 proc., Neringos sav. – 50,3 proc. ar Palangos m. sav. – 38,9), o kurortinę teritoriją turinčios Trakų raj. sav. – 48,6 proc., kai palyginimui pagal aukščiau detalizuotus duomenis Utenos regiono kurortines teritorijas turinčiose savivaldybėse siekia nuo 32,74 iki 38,35 proc., kas reiškia, kad didžiausia Utenos regiono kurortinių savivaldybių nagrinėjamo rodiklio reikšmė yra mažesnė už mažiausią kitų kurortus ar kurortines teritorijas turinčių savivaldybių reikšmę. Svarbu ir tai, kad kitų kurortų ir kurortinių urbanizuotų teritorijų užstatyta dalis yra ženkliai mažesnė (pvz. Birštone užstatyta teritorija sudaro 13 proc. bendro miesto ploto, Druskininkuose – 21,5 proc., Palangoje – 17,1 proc., Trakuose – 20,5 proc.), kai Anykščių šis rodiklis siekia – 41,3 proc., Ignalinos 39,5 proc. Šie skirtumai yra sietini ir su tuo, kad kituose šalies kurortuose ar kurortinėse teritorijose yra didesnės galimybės kitų žemės naudmenų panaudojimui rekreacijos, gyventojų poilsio ir / ar sveikatingumo tikslams, įskaitant ir žaliosios infrastruktūros kūrimui.

Priemonės apimtyse sprendžiamai problemai ir / ar jos priežasčių pašalinimui, tuo pačiu prisidedant ir prie aukščiau nurodytų PP ir RPP atitinkamų problemų sprendimo, finansavimas galimas pagal regioninę pažangos priemonę 02-001-06-08-02 (RE) „Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje“, kurios finansavimo gairėse (toliau – Finansavimo gairės)¹⁴ nustatyti esminiai projektams taikomi reikalavimai. Finansavimo gairėse įtvirtinta, kad tinkami finansuoti tik tie projektai, kurie yra įgyvendinami urbanizuotose teritorijose, kurių gyventojų tankis yra 1500 gyventojų/km² arba didesnis ir kurių gamtinių ir antropogeninių plotų santykis yra mažesnis nei 1,5 (t. y. neatitinka optimalaus Lietuvos teritorijos žemės naudmenų plotų santykio, kurį sudaro 60 proc. natūralios naudmenos ir 40 proc. intensyvaus naudojimo antropogeninės naudmenos), taip, kaip numatyta žalinimo planuose ar žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiuose.

Pagal Žemėlapių duomenis Utenos regione yra 15 teritorijų (1 km² gardelių)¹⁵, kurių gyventojų tankumas yra 1 500 gyventojų/km² arba didesnis. Nors šios tankiausiai urbanizuotos teritorijos sudaro tik 0,2 proc. viso regiono ploto (15 iš 7 191 km²), tačiau pagal Žemėlapyje skelbiamus duomenis jose bendrai gyvena 48 905 gyventojų, kas sudaro net 39 proc. viso regiono gyventojų¹⁶. Ypatingai svarbu tai, kad 24 proc. visų regiono gyventojų (30 094 gyv.) gyvena teritorijose, kurios neatitinka optimalaus Lietuvos teritorijos žemės naudmenų plotų santykio. Tokių labiausiai užstatytų teritorijų regione yra 9¹⁷. Taigi, nors RPP pažymėta, kad geriausias santykis tarp nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros būdingas Utenos regionui, tačiau beveik kas ketvirtas regiono gyventojas gyvena teritorijose, kurios neatitinka optimalaus Lietuvos teritorijos žemės naudmenų plotų santykio.

Tikslinės grupės, kurioms skirta Priemonė. Pagrindinė tiesioginė tikslinė grupė – gyventojai, gyvenantys urbanizuotose Utenos regiono teritorijose, kurių gyventojų tankis yra 1 500 gyventojų/km² arba didesnis, ir kurių gamtinių ir antropogeninių plotų santykis yra mažesnis nei

¹⁴ Patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. lapkričio 3 d. įsakymu Nr. D1-361.

¹⁵ Gardelės pagal OBJECTID 51285, 51430, 62185, 56059, 57592, 57739, 57884, 57883, 58029, 65190, 65229, 65228, 65267, 62527, 62582.

¹⁶ Pagal Valstybės duomenų agentūros skelbiamus duomenis 2024 m. sausio 1 d. Utenos regione viso buvo 126 192 gyventojai.

¹⁷ Gardelės pagal OBJECTID 51285, 51430, 56059, 57884, 57883, 58029, 65229, 65267, 62527.

1,5, aplinkos apsaugos institucijos, savivaldybių administracijos (toliau – tikslinė grupė). Netiesioginę naudą gaus ir visi kiti regiono gyventojai, kurie atvyksta į planuojamas tvarkyti teritorijas dirbti, mokytis ir / ar gauti kitas jiems reikiamas paslaugas (toliau – netiesioginė tikslinė grupė).

Nors tiek visame Utenos regione, tiek ir finansavimo reikalavimus atitinkančiose tankiausiai apgyvendintose teritorijose stebimas gyventojų skaičiaus mažėjimas, tačiau įvertinus tai, kad beveik kas ketvirtas regiono gyventojas gyvena optimalaus Lietuvos teritorijos žemės naudmenų plotų santykio neatitinkančioje aplinkoje – **tikslinės grupės poreikiai išliks aktualūs Priemonės įgyvendinimo ir 5 metų po Priemonės įgyvendinimo pabaigos laikotarpiu, nepriklausomai nuo tikslinės grupės dydžio pokyčio**. Net ir vertinant Priemonės aktualumo ir / ar numatomų tvarkyti teritorijų gyvybingumo sumažėjimo riziką svarbu pažymėti, kad pagal gyventojų ir būstų 2011 m. ir 2021 m. surašymo duomenis regione bendras gyventojų skaičius mažėjo 16,4 proc. (nuo 152 004 iki 127 581), o pagal Žemėlapių duomenis finansavimo požymius atitinkančiose teritorijose (gardelėse)¹⁸ mažėjo 16,1 proc. (nuo 35 874 iki 30 094). Taigi, vertinant 10 metų laikotarpio buvusias tendencijas bei jomis remiantis formuojant prielaidas, kad gyventojų skaičius ir toliau mažės tokiu pačiu tempu (pesimistinis scenarijus) nagrinėjamos teritorijos ir jose gyvenančių gyventojų poreikiai išliks aktualūs. Svarbu ir tai, kad Priemonės apimtyse planuojamos investicijos gyvenamosios aplinkos pagerinimui ir šių teritorijų patrauklumo didinimui sudaro tinkamas sąlygas tuo pačiu prisidėti ir prie neigiamų demografinių tendencijų, įskaitant vidinę gyventojų migraciją, sumažinimo ir / ar stabilizavimo.

Tikslinės grupės poreikiai ir laukiama nauda. Priemonės apimtyse kuriama žilioji infrastruktūra prisidės prie tikslinės grupės aplinkosauginių ir socialinių–ekonominių poreikių tenkinimo bei leis užtikrinti ne tik laukiamą aplinkosauginę naudą – sumažintas (neutralizuotas) ŠESD sukeltas klimato kaitos poveikis, bet taip pat ir socialinę – geresnę gyventojų psichologinę būseną, greitesnis ligonių pasveikimas, stipresnė socialinė sanglauda ir sumažėjusi atskirtis, padidėjęs darbovietės produktyvumas bei ekonominę naudą – aukštesnė žemės vertė, pridėtinė vertė nekilnojamam turtui, mažesnės energijos sąnaudos, turizmo skatinimas ir papildomų pajamų generavimas.

Šias bei kitas su tuo susijusias naudas pagrindžia programos „Kurk Lietuvai“ vykdyto projekto¹⁹ metu atlikta esamos situacijos analizė bei moksliniais tyrimais ir ekspertiniu vertinimu apskaičiuota pagrįsta žaliosios infrastruktūros teikiama nauda, pvz.: nustatyta, kad orą, kurį gamta drėkina nemokamai, galima būtų drėkinti dirbtinai – garinti vandenį naudojant elektrą, tačiau tai kainuotų apie 500 000 EUR/ha (Vilniaus miesto savivaldybė 2016); Anglijoje apskaičiuota, kad užtikrinus, jog visi šalies gyventojai turėtų prieinamumą prie žaliųjų erdvių ir jų teikiamą galimybę užsiimti fizine veikla, sveikatos sistemos išlaidos būtų sumažintos net 2,1 mlrd. svarų (Public Health England 2020); Gyventojai, gyvenantys didesnio žalumo kaimynystėse, rodė 3,3 kartus didesnę tikimybę užsiimti reguliaria fizine veikla nei mažesnio žalumo kaimynystėse gyvenantys gyventojai (Forestry Commission England 2010); Biurų darbuotojams, galintiems matyti žalią aplinką pro savo lango vaizdą, prireikia 23 proc. mažiau su sveikatos problemomis susijusių nedarbo dienų, negu darbuotojams, pro kurių langą matosi vien urbanistinė aplinka. Panašiu principu, tokie darbuotojai išreiškia ir didesnę pasitenkinimą savo darbu (Wolf 1998); Lietuvos mokslininkai nustatė, kad asmenų, gyvenančių toliau kaip 350 metrų nuo parko ir arčiau kaip 200 metrų iki judraus kelio, rizika sirgti hipertenzija yra didesnė palyginus su asmenimis kurie gyvena arčiau kaip 350 metrų iki

¹⁸ Gardelės, kurių gyventojų tankis yra 1 500 gyventojų/km² arba didesnis, ir kurių gamtinių ir antropogeninių plotų santykis yra mažesnis nei 1,5.

¹⁹ Informaciją apie projektą ir jo rezultatus skelbiama: <https://kurklt.lt/projektai/zalioji-infrastruktura>

miesto parko ir toliau kaip 200 metrų nuo judraus kelio (Petrauskaitė-Everatt 2020); Kaune atlikto tyrimo metu buvo pastebėta, kad nėščiųjų moterų, gyvenančių mažesnio žalumo miesto dalyse, naujagimiai turėjo padidintą riziką gimti mažos kūno masės ir sulėtėjusios raidos (Andrušaitytė ir Gražulevičienė 2018); Lietuvoje nustatyta, kad gyvenamosios vietos žalumos gausa daro teigiamą poveikį vaikų fizinei ir protinei raidai. Apie 2 kartus padidėja antsvorio ir nutukimo rizika ir 75% psichologinių problemų vaikams, gyvenantiems toliau kaip 300 m iki miesto parko ir mažesnės žalumos gausos zonoje (Andrušaitytė ir Gražulevičienė 2018); Nekilnojamojo turto paklausos analizė Stokholme parodė, kad šalia esančios daugiafunkcinės žaliosios erdvės objekto kainą pakeldavo apytiksliai 10 proc. (Zalejska Jonsson, Wilkinson ir Wahlund 2020); Kanadiečių mokslininkai apskaičiavo, kad pastatai su eksploatuojamais žaliaisiais stogais turėdavo net 11 proc. aukštesnę rinkos vertę, o pastatų su vaizdu į žaliuosius stogus vertė buvo 4,5 proc. didesnė (Tomalty, Komorowski ir Doiron 2010); Gera suplanuotas viešųjų erdvių pagerinimas miestų centruose gali generuoti net iki 40% daugiau apyvartos ten įsikūrusiam verslui, tokiu būdu tarnaudamas kaip efektyvi privačiojo verslo investicija (Freedman et al. 2004); Nustatyta, kad medžiai ir parkai Čikagoje gali sumažinti vietinę oro temperatūrą 0,5-5°C (McPherson 1994). Panašiam tyrime Tel Avive buvo pademonstruota, kad intensyvaus eismo gatvėse medžiai padėjo temperatūrą sumažinti 1°C, o tuo tarpu net mažiausio miesto sodo (0,15ha) temperatūra buvo visais 4°C žemesnė, nei urbanizuotos miesto erdvės. To paties tyrimo metu buvo pastebėta, kad žalumos vėsinimo efektas buvo jaučiamas ir nutolus nuo jos iki 100 m, ir kad jis priklausė nuo žaliųjų erdvių formos (Shashua-Bar et al. 2000) ir pan.

Priemonės tikslas. Aukščiau paminėtos ir kitos, įskaitant programos „Kurk Lietuvai“ vykdyto projekto metu nustatytos, apskaičiuotos žaliosios infrastruktūros teikiamos naudos, atlikta regiono situacijos analizė ir Utenos regiono turizmo ir rekreacijos potencialas ne tik nulemia žaliosios infrastruktūros projektų vystymo ir įgyvendinimo poreikį regione, bet ir leidžia nustatyti esminį *Priemonės tikslą – pagerinti urbanizuotų teritorijų gyvenamąją aplinką, integruojant į ją gamtinius principais paremtą žaliąją infrastruktūrą, bei taip sudaryti tinkamas sąlygas šių teritorijų daugiafunkcinei kompleksinei aplinkosauginei, socialinei-ekonominei plėtrai, biologinės įvairovės būklės gerinimui, klimato kaitos prevencijai, atsparumo jos padariniams didinimui ir žmonių gerbūviui būtinų ekosisteminių paslaugų teikimui.*

Žaliosios infrastruktūros projektų įgyvendinimo poreikis. Kurortinių teritorijų statusą turinčių regiono savivaldybių vertinimas ir poreikiai. Kaip paminėta aukščiau bei pažymėta URPP1 žaliosios infrastruktūros vystymo poreikis regione siejamas ne tik su šios infrastruktūros teikiamu žmonių gerbūviui būtinų ekosisteminių paslaugų potencialu ir siekiu sumažinti (neutralizuoti) ŠESD sukeltą klimato kaitos poveikį, bet yra ypatingai aktualus siekiant užtikrinti kurortinių teritorijų darnų vystymąsi. Priemonės rengimo vertinant esamą situaciją nustatyta, kad poreikis vystyti žaliąją infrastruktūrą yra visose regiono kurortinėse teritorijose²⁰, tačiau ne visos iš jų atitinka finansuotinoms veiklos taikomus reikalavimus.

Ignalinos rajono savivaldybė. Ignalinos mieste nors ir yra viena gyventojų tankį atitinkanti teritorija (gardelė OBJECTID 62185, kurioje gyventojų skaičius 2 325), tačiau šioje teritorijoje **gamtinių ir antropogeninių plotų santykis nėra mažesnis nei 1,5** (pralaidžių ir nepralaidžių dangų santykis yra 6/4, arba atitinkamai lygiai 1,5). Atsižvelgus į tai, jei poreikis vystyti žaliąją infrastruktūrą dalyje Ignalinos miesto kurortinės teritorijos ir toliau išliktų aktualus, pirmiausiai turėtų būti atitinkamai pakeistos Finansavimo gairės, nustatant, kad gamtinių ir antropogeninių plotų santykis turėtų būti ne tik mažesnis nei 1,5, bet ir lygus jam.

²⁰ Kurortinės teritorijos statusas suteiktas - Anykščiams, Zarasams, Ignalinos miesto, Strigailišio ir Palūšės kaimų dalių teritorijoms

Anykščių rajono savivaldybė. Vertinant teritorijoms taikomus finansavimo reikalavimus ir išankstines sąlygas, esamą objektų / teritorijų, patenkančių į tinkamas gardeles OBJECTID 51285 ir 51430, būklę, Priemonės apimtyse, pagal rengiamą Žaliosios infrastruktūros poreikio schemą, Anykščių rajono savivaldybė nustatė poreikį žaliąją infrastruktūrą plėtoti šiuose objektuose: 1. Kurorto parkas (Parko g., Anykščių m.); 2. Anykščių A. Vienuolio – Žukausko skveras (J. Biliūno ir Paupio gatvių sankryža, Anykščių m.); 3. Viešosios erdvės gatvių prieigose ir šalia jų K. Donelaičio ir Panevėžio gatvių apimtyse ir viešoji erdvė tarp intensyvaus eismo judėjimo gatvės ir viešosios paskirties pastatų, pėsčiųjų ir dviračių tako J. Biliūno g., Anykščių m. (toliau – gatvių ir viešųjų erdvių humanizavimas); 4. Autobusų stoties teritorija (Vienuolio g. 1, Anykščių m.).

- **Kurorto parkas.** Teritorijos plotas – 6,7914 ha, dalis teritorijos užstatyta, likusi dalis – želdiniai ir želdynai, kūdros. Vertinant teritorijos būklę nustatyta, kad nors teritorijos didžiąją dalį užima žalieji plotai, tačiau visų želdynų kokybė ir būklė yra prasta, vyrauja invaziniai augalai, esami žalieji plotai dėl netinkamų takų ištrypiami. Trūksta tiek bendrų želdynų, tiek ir daugiamečių žolinių augalų įvairovės. Atlikus želdinių inventurizaciją nustatyta, kad dėl blogos sanitarinės būklės ir dėl vertingesnių individų stelbimo būtina pašalinti dalį medžių, juos pakeičiant naujais vertingesniais medžiais. Užstatytoje parko dalyje vyrauja kietos vandeniui nelaidžios dangos (asfaltas). Parkui nepaprastai trūksta edukacinio, švietėjiško apie gamtą ir jos išteklius saugoti skatinančio objekto (lauko edukacinės klasės). Ekstremaliai įkaitusių technogeninių dangų paviršių gausių plotų nėra, tačiau parke vyraujančios kietosios dangos didina vietos mikroklimato temperatūrą. Nagrinėjama teritorija yra labai palankioje vietoje, t. y. miesto centro teritorijoje, todėl turi potencialo sukurti geresnes jungtis tarp centrinio miesto parko ir kitų miesto kurortinėje teritorijoje esamų ir planuojamų želdynų.

Atsižvelgus į esamą Kurorto parko būklę numatoma: esamų žaliųjų plotų tvarkymas (esamų želdynų peržiūra, jų fiziologinės, ekologinės būklės gerinimas, gyvybinės erdvės poreikių tenkinimas, naikinant invazines rūšis, naujų (didelio kiekio) želdynų suplanavimas, naujų žaliųjų elementų sukūrimas); esamų vandens telkinių pertvarkymas, siekiant pagerinti vandens kokybę, tvarkant paviršinių nuotekų pertekliaus susidarymą ir siekiant morfologinių savybių atkūrimo bei kuriant pridėtinę ekologinę naudą panaudojant gamtoje vykstančius savaiminius procesus; kietosios infrastruktūros pertvarkymas, numatant esamus prastos būklės pilnai technogeninių dangų laiptus, pėsčiųjų-dviračių takų dangas (dalis jų) pertvarkyti į naujo tipo vandeniui laidžias dangas, nedidinant, o mažinant vandeniui nelaidžių dangų kiekį ir kitos veiklos pagal Žaliojo meto 5 p. detalizuotus tikslus ir 6.1-6.4 papunkčių rekomendacijas.

- **A. Vienuolio - Žukausko skveras.** Bendras nagrinėjamos teritorijos plotas 0,6014 ha, vyrauja kietomis nelaidžiomis dangomis užstatyta teritorija – 0,4540 ha (pėsčiųjų takai, atraminės sienutės, laiptai, paminklas rašytojui). Skveras įrengtas bei paminklas pastatytas 1982 m., nuo to laiko ši teritorija nebuvo tvarkoma, išskyrus pagal savivaldybės finansines galimybes atnaujinamas vienmečių augalų rūšis seno suplanavimo gėlyne. Visa į pietinę pusę orientuota kietosios dangos ploto dalis yra ekstremaliai įkaitinama, todėl itin didina vietos mikroklimato temperatūrą. Laidžių ir aiškią funkciją atliekančių dangų nėra, neišspręstas lietaus vandens tvarkymo klausimas, ypač šlaite esančioje teritorijos dalyje, kur stiprių liūčių metu yra ardomas šlaitas, ar lietaus vanduo nuvedamas į kietąsias dangas. Ši teritorija ribojasi su respublikinės reikšmės keliu, pagrindine Anykščių miestą kertančia J. Biliūno gatve, kuria vyksta intensyvus eismas, sukeldamas užterštumą ir triukšmą. Dėl medžių kamienų žaizdų ar medienos puvinio būtina pašalinti dalį medžių, juos pakeičiant naujais vertingesniais medžiais.

Vertinant A. Vienuolio – Žukausko skvero būklę preliminariai numatoma: želdinių būklės įvertinimas, esamų išsaugojimas ir naujų įrengimas; dalinis vandeniui nelaidžių dangų keitimas į

vandeniui laidžias dangas, mažinant nelaidžių dangų plotą; reljefo ir bioįvairovės išsaugojimas ir atkūrimas; mažosios architektūros, prisidedančios prie Žalinimo planų rengimo metodikoje nustatytų tikslų, įrengimas, kuris padėtų reguliuoti vietovės mikroklimatą (mažinant automobilių buvimą teritorijoje, didinant pėsčiųjų buvimą). Taip pat numatoma atnaujinti viešąją erdvę (paminklo aplinką, laiptus): esamų betoninių plytelių dangos keitimas vandeniui laidžiomis dangomis ir kitos veiklos pagal Žalinimo metodikos 5 p. detalizuotus tikslus ir 6.1-6.4 papunkčių rekomendacijas.

– *Gatvių ir viešųjų erdvių humanizavimas*. Bendras nagrinėjamos teritorijos plotas apie 0,2043 ha., šioje teritorijoje yra tik kietosios technogeninės vandeniui nepralaidžios dangos (asfaltas, šaligatvių betono plytelės). Ties nagrinėjama teritorija K. Donelaičio ir Panevėžio gatvių dalyje nėra jokio žaliojo ploto intarpo, o ties Šaltupio ir J. Biliūno gatvės dalimi yra išlikę tik keli seni, peraugę atskirųjų medžių įterpimai, su dideliais tarpais ir išpjautais avarinės būklės medžiais. Visų šių teritorijų įrengimas vyko sovietmetyje pagal to meto architektūrinius, estetinius, aplinkosauginius ir kt. reikalavimus, todėl technogeninių dangų plotai per dideli, nesuvaldyti, veikiami nuolatinio paviršių įkaitimo, kas įtakoja ir vietos mikroklimato aukštesnę temperatūrą. Nėra išspręstas lietaus vandens tvarkymo klausimas. Teritorijos yra pačiame miesto centre, viena iš jų šalia pramonės objekto – Anykščių vyno fabriko, todėl triukšmas ir užterštumas viena iš pagrindinių problemų. Gatvių želdiniuose per artimiausią dešimtmetį numatyta iškirsti apie 5 proc. dabar ten augančių prastos būklės medžių, todėl medžių atsodinimas ateityje tik didės.

Vertinant esamą objekto būklę numatoma: atlikti paviršinių nuotekų tvarkymą taikant gamtos procesais pagrįstus vandens surinkimo sistemų sprendimus; pertvarkyti esamą aikštelę prie Šaltupio g. ir ties akligatviu nuo Šaltupio g. į daugiabučių kiemą mažinant jose kietas technogenines dangas bei gausinant želdynus; pėsčiųjų eismo zonoje gausinti želdinius, tarp transporto važiuojamosios dalies ir pėsčiųjų-dviračių tako įrengti želdinių skiriamąsias juostas; esamų pėsčiųjų atitvarų keitimas krūmų juostomis ir kitos veiklos pagal Žalinimo metodikos 5 p. detalizuotus tikslus ir 6.1-6.4 papunkčių rekomendacijas.

– *Autobusų stoties teritorija*. Nagrinėjamos teritorijos bendras plotas 0,5325 ha. Visame nagrinėjamos teritorijos plote vyrauja kietosios technogeninės vandeniui nepralaidžios dangos (asfaltas ir šaligatvių betono plytelės, gatvės ir šaligatvių bordiūrai) ir kiti su teritorijos potencialu nesuderinami statiniai – labai blogos būklės ir grėsmę žmonių saugumui kelianti buvusi autobusų sustojimo ir stovėjimo stoginė, nusidėvėjusi ir funkcijų neatliekanti mažoji architektūra. Dalies esamų medžių būklė prasta, nustatytos kamienų žaizdos ir medienos puviniai. Ši teritorija, kaip ir A. Vienuolio - Žukausko skveras, ribojasi su respublikinės reikšmės keliu, pagrindine Anykščių miestą kertančia J. Biliūno gatve, kuria vyksta intensyvus eismas, sukeldamas užterštumą ir triukšmą.

Atsižvelgus į esamą autobusų stoties teritorijos būklę numatoma: nepralaidžių vandeniui dangų pertvarka į mažesnio kiekio technogeninių dangų plotus, įvedant pralaidžias vandeniui dangas ir suplanuojant didelį želdynų kiekį; esamos gelžbetoninės pavėsinės / laukimo vietų pertvarkymas į naujo tipo žaliąją / apželdintą pavėsinę, kuri leistų užtikrinti šio objekto edukacinę ir švietimo apie vietovės kraštovaizdį, esamus želdinius ir jų gamtinę vertę paskirtį ir kitos pagal Žalinimo metodikos 5 p. detalizuotus tikslus ir 6.1-6.4 papunkčių rekomendacijas.

Taigi, **bendras Anykščių savivaldybės numatomų tvarkyti objektų tikslas – gausinti želdinių kiekį urbanizuotoje Anykščių kurortinėje aplinkoje, kurti pridėtinę ekologinę naudą užstatytose teritorijose panaudojant gamtoje vykstančius savaiminius procesus, užtikrinti natūralių gamtinių teritorijų vientisumą, didinti kokybiškų ir daugiafunkčių (teikiančių įvairias ekosistemines paslaugas) teritorijų kiekį tankiai apgyvendintoje aplinkoje.** Šiam tikslui pasiekti numatomos pagrindinės kompleksinės nagrinėjamų teritorijų sutvarkymo veiklos:

išsaugoti ir gausinti natūralių kraštovaizdžio elementų kiekį; užtikrinti, palaikyti ir stiprinti ekologines, estetiškes, kultūrines ir ergonomines (patogumo) kraštovaizdžio funkcijas urbanizuotose teritorijose; išsaugant esamas kraštovaizdžio vertybes ir gamtinių teritorijų funkcionavimo ypatumus kurti naujas ir stiprinti esamas žaliasias jungtis; formuoti natūralius, vietovei būdingus, padidintos biologinės įvairovės ir ekologinio efektyvumo intarpus ir taip didinti natūralių ar pusiau natūralių paviršių plotą; atkurti gamtiniam karkasui, želdynų sistemai priskirtų teritorijų natūralumą; plėtoti tvarų paviršinių nuotekų tvarkymą, tam panaudojant vietovės kraštovaizdį ir kitas natūralias priemones; mažinti vandeniui nelaidžių dangų; įvertinti želdinių būklę ir esant poreikiui ją gerinti, naikinti invazines rūšis; mažinti taršą ir (ar) kompensuoti jos poveikį ir kt. prie žalinimo tikslų prisidedančios veikos. Planuojama, kad sėkmingai ir pilna apimti įgyvendinus numatytas Anykščių kurortinėje teritorijoje veiklas viso bendrai bus sutvarkyta / įrengta ne mažiau kaip 6,2 ha žaliosios infrastruktūros bendro ploto, kuriuo turės galimybę naudotis ne mažiau kaip 8 251 miesto gyventojas²¹.

Zarasų rajono savivaldybė. Pagal rengiamą Žaliosios infrastruktūros poreikio schemą, atsižvelgdama į teritorijoms taikomus finansavimo reikalavimus ir išankstines sąlygas, įvertinusi esamą objektų / teritorijų, patenkančių gardele OBJECTID 62527, būklę, Zarasų rajono savivaldybė Priemonės apimtyse nustatė poreikį įgyvendinti žaliosios infrastruktūros vystymo projektą Zarasų miesto centrinėje dalyje.

Nagrinėjama teritorija, įskaitant joje esančius pastatus, užima 3,03 ha plotą, be pastatų – 2,4 ha. Nors šios teritorijos neužstatytoje dalyje neženkliai skirtumu vyrauja žalieji plotai – (apie 55 proc. nagrinėjamos teritorijos ploto), tačiau jų kokybė ir būklė yra tik patenkinama. Vyrauja nuolat pjaunamos ar ištryptos vejos plotai, nėra daugiamečių žolinių augalų įvairovės. Esamų sumedėjusių želdinių kokybė vidutinė, dauguma krūmų auga gyvatvorių grupėse. Kvartalo infrastruktūroje yra kietos, nelaidžios vandeniui dangos – apie 45 proc. (asfaltas, betono plytelės ar trinkelės). Laidžių ir aiškią funkciją atliekančių dangų nėra, išskyrus išvažinėtą veją ir suplukėtą gruntą kur periodiškai statomi gyventojų automobiliai. Nėra išspręstas gyvenamojo kvartalo susisiekimo funkcionalumas ir dangų funkciniai plotai – pėsčiųjų takai vietomis yra praminti, kertasi su važiuojamąja dalimi, didelis automobilių stovėjimo vietų poreikis užima žaliuosius plotus. Vytauto gatve važiuojantis tranzitinis sunkusis transportas kelia taršos bei triukšmo lygį šiaurinei teritorijos daliai. Gyvenamajame kvartale nėra išspręstas lietaus vandens tvarkymo klausimas, ypač šlaite esančioje teritorijos dalyje, kur stiprių liūčių metu yra ardomas šlaitas, ar nuvedamas į kietąsias dangas. Teritorijoje trūksta ekologiniu požiūriu vertingų želdinių – medžių, krūmų bei daugiamečių žolinių augalų. Ekstremaliai įkaitusių technogeninių dangų paviršių gausių plotų nėra, tačiau pietinėje teritorijos dalyje vyraujančios kietosios dangos ir dideli pastatų fasadų plotai potencialiai didina vietos mikroklimato temperatūrą. Nagrinėjama teritorija yra labai palankioje lokacijoje ir turi potencialo sukurti geresnes jungtis kvartalo bei viso miesto gyventojams su esamais atskiraisiais želdynais (Vytauto g., Bažnyčios g., Vytauto g. ir gamtinio karkaso plotu prie Zarasaičio ežero, pažintiniu taku palei Laukesos upelį).

Atsižvelgus į esamą nagrinėjamos centrinės Zarasų miesto dalies teritorijos būklę ir jos potencialą numatoma: stiprinti jungtį su šalia teritorijos esančiais atskiraisiais želdynais, vandens telkiniais projektuojant naujas ar pritaikant esamas jungtis patogesnes ir prieinamesnes visuomenei, apželdinant želdiniais ir sudarant žaliuosius koridorius; didinti teritorijos šlapynių ir paviršinių vandenį surenkančių salelių su želdiniais kiekį, numatyti zonas natūralioms, vietinių rūšių pievoms

²¹ Pagal Stebėsenos rodiklio R.B.2.2095 kortelės aprašymą vertinama gyventojų, gyvenančių 2 km spinduliu nuo projekto lėšomis pastatytos arba patobulintos žaliosios infrastruktūros urbanizuotose teritorijose, skaičius.

ir taikyti tam tikrą pievų pjovimo režimą taip stiprinant ekologines, estetines ir edukacines kraštovaizdžio funkcijas, skatinti bioįvairovę, mažinti temperatūros šuolius šiltuoju metų laiku ir taip neapkrauti lietaus nuotekų tinklų; išsaugoti vertingus esamus želdinius bei gausinti augalų biologinę įvairovę naujai sodinant mūsų klimatinėms sąlygoms pritaikytus želdinius taip sudarant sąlygas efektyviau vyksti antropogeninei geoekologinei kompensacijai; saugoti ir stabilizuoti teritorijoje esančius erozijos veikiamus šlaitus juos apželdinant žoliniais augalais.

Taigi, aukščiau paminėtos **Zarasų rajono savivaldybės planuojamos projekto veiklos (žaliosios infrastruktūros sprendiniai) prisidės prie numatomo projekto tikslo – pagerinti gyventojų aplinkos kokybę pasitelkiant efektyvias kraštovaizdžio žalinimo priemones.** Sėkmingas ir pilnos apimties projekto įgyvendinimas sudarys tinkamas sąlygas gyventojams naudotis kokybiškais daugiavertėmis viešosiomis žaliosiomis erdvėmis ir žaliosiomis jungtimis, sutvarkytomis buvusiomis apleistomis kiemų teritorijomis, taip pat urbanizuotoje teritorijoje bus sustiprintos ekologinės, estetinės ir kultūrinės kraštovaizdžio funkcijos. Planuojama, kad pilna apimtimi Zarasų kurortinėje teritorijoje įgyvendinus planuojamas veiklas viso bus sutvarkyta / įrengta ne mažiau kaip 2,4 ha žaliosios infrastruktūros bendro ploto, kuriuo turės galimybę naudotis ne mažiau kaip 6 612 miesto gyventojų.

Kurortinių teritorijų statuso neturinčių regiono savivaldybių vertinimas ir poreikiai.

Utenos rajono savivaldybė. Pagal bendroje situacijos apžvalgoje pateikiamus duomenis nustatyta, kad Utenos rajono savivaldybėje tiek miškų, tiek ir medžių ir krūmų želdinių užimamo ploto dalis, atitinkamai 33,95 proc. ir 6,14 proc., viršija bendrą regiono vidurkį. Šioje savivaldybėje esanti bendra medžių ir krūmų želdinių užimamo ploto dalis yra ne tik viena iš didžiausių regione (didesnė tik Molėtų rajono savivaldybėje), bet ir sietina su jau sėkmingai įgyvendintais kraštovaizdžio formavimo projektais, kurių dėka už kraštovaizdžio, želdynų, parkų ir kitų žaliųjų zoną plėtrą ir vystymą savivaldybė yra gavusi ne vieną apdovanojimą. 2012 metais Utenos parkai buvo pripažinti geriausiu kraštovaizdžio tvarkymo pavyzdžiu Lietuvoje (LR aplinkos ministerijos apdovanojimas), o 2014 metais Utena gavo specialųją Europos Tarybos kraštovaizdžio konvencijos 2012–2013 metų laikotarpyje žymenį už kraštovaizdį. Pagal 2007–2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ įgyvendinimo priemonę „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“ savivaldybė įrengė net 4 parkus: Dauniškio Vyžuonos, Krašunos ir Miesto sodo. Pagal šiuos įgyvendintus aplinkos tvarkymo projektus savivaldybė ne tik įrengė želdynus ir žaliąją infrastruktūrą, tačiau parkų ir prieigų teritorijas padarė prieinamas lankyti, įrengė pėsčiųjų ir dviračių takus, sutvarkė Vyžuonos ir Krašunos upių ir Dauniškio ežero pakrantes, įrengė apšvietimą, įvairias žaidimų aikšteles, mažąją infrastruktūrą, tiltus, t. y. buvo kompleksškai sukurta ir lankymui pritaikyta kokybiška viešoji infrastruktūra, kuria iki šiol naudojasi savivaldybės gyventojai ir svečiai. Pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ 05.5.1-APVA-R-019 priemonę „Kraštovaizdžio apsauga“ įgyvendino projektą „Želdynų teritorijos formavimas ir kraštovaizdžio būklės gerinimas Utenos mieste“, kurio metu buvo įrengtas Vyžuonaičio ežero parkas, pėsčiųjų takai aplink ežerą, pontoninis tiltas, regykla, laiptai, sutvarkyta Vyžuonaičio ežero pakrantė, įveisti nauji želdiniai, taip pat įrengtas pėsčiųjų takas palei Rašės upelį, automobilių stovėjimo aikštelė ir kt. Taip pat savivaldybė pagal finansines galimybes skiria biudžeto lėšas sukurtai viešajai infrastruktūrai atnaujinti ir prižiūrėti, kasmet skiria lėšas naujiems želdiniams sodinti, tvarko ir plečia bei pritaiko lankymui žaliąsias miesto teritorijas.

Priemonės apimtyse Utenos rajono savivaldybė papildomai įvertino žaliosios infrastruktūros vystymo galimybes finansavimo reikalavimus atitinkančiose teritorijose (gardeles OBJECTID

57884, 57883, 58029) bei nustatė, kad dalis šių teritorijų patenka į aukščiau paminėtų jau įgyvendintų projektų apimtį. Kitoje nagrinėtų teritorijų dalyje, pagal jau parengtus kompleksinius šių teritorijų vystymo techninius projektus, idėjų konkursų sprendinius ir pan., žaliosios infrastruktūros priemonės apima tik mažą dalį planuojamų tvarkyti teritorijų techninių sprendinių, t. y. numatomas esminis kompleksinis šių teritorijų tvarkymas, kurio nėra galimybės finansuoti šios Priemonės apimtyse. Atskirti techninius sprendinius bei Priemonės apimtyse tvarkyti tik žaliąsias erdves tiek dėl per mažų apimčių, tiek ir vertinant riziką, kad ateityje vykdant esminius teritorijos sutvarkymo statybos darbus būtų sudarkyta jau įrengta žaliaji infrastruktūra nėra tikslinga.

Molėtų rajono savivaldybė. Nors bendroje situacijos apžvalgoje nustatyta, kad medžių ir krūmų želdinių užimamo ploto dalis sudaro net 7,52 proc. nuo bendro Molėtų rajono savivaldybės ploto (didžiausia šio rodiklio reikšmė tarp visų regiono savivaldybių, bendrą šalies rodiklį viršija daugiau nei 2 kartus), tačiau pagal Žemėlapių duomenis savivaldybėje yra viena teritorija (gardelė OBJECTID 56059), kuri neatitinka optimalaus Lietuvos teritorijos žemės naudmenų plotų santykio. Priemonės apimtyse nagrinėtos galimybės plėtoti žaliąją infrastruktūrą minėtoje teritorijoje, tačiau įvertinus su šia teritorija sietinus jau įgyvendintus projektus (pvz. „Ažuolų ir Kreivosios gatvių teritorijų išnaudojimas įrengiant universalią daugiafunkcinę aikštę“ Nr. 07.1.1-CPVA-R-905-91-0001 ir kt.), taip pat ir planuojamus kitų priemonių lėšomis siekiamus įgyvendinti kompleksinius teritorijos sutvarkymo projektus bei vertinant bendrajame Molėtų miesto plane numatytus bendro naudojimo erdvių ir atskirųjų želdynų sprendinius, kurie nepatenka į finansavimo sąlygas atitinkančios gardelės teritoriją, Molėtų rajono savivaldybė šiame etape Priemonėje dalyvauti taip pat neplanuoja.

Visagino savivaldybė. Pagal miškų, medžių ir krūmų želdinių užimamą plotą Visagino savivaldybę galima vadinti žaliausia regiono savivaldybe, kurioje miškų užimamo ploto dalis yra net 53,46 proc., medžių ir krūmų želdinių užimamo ploto dalis 5,38 proc. bendro savivaldybės ploto, o miesto urbanizuotos teritorijos užstatymas siekia tik 17,7 proc. Tačiau šioje savivaldybėje taip pat nustatytos teritorijos (gardelės OBJECTID 65229 ir 65267), kurios neatitinka optimalaus Lietuvos teritorijos žemės naudmenų plotų santykio.

Priemonės apimtyse vertinant Visagino miesto bendrojo plano ir detaliųjų planų sprendinius buvo detalčiai analizuojamos investicinių projektų galimybės šiose teritorijose. Vienas iš galimų įgyvendinti projektų „Dalies kanalizuo to Gulbinės upelio Visagino mieste išlaisvinimas ir žaliosios infrastruktūros elementų kūrimas“ buvo atmestas, kadangi ženkliai didesnė nei 20 proc. kompleksinių šio objekto sutvarkymo darbų būtų vykdoma finansavimo reikalavimų neatitinkančioje gardelėje, t. y. šis projektas netenkintų Finansavimo gairių 2.8.1. p reikalavimų²². Atlikti tik dalį upelio išlaisvinimo darbų nėra tikslinga (nebus pasiektas esminis laukiamas rezultatas). Taip pat buvo vertinamas projektas „Apleistos teritorijos (aplink Vilties g.3, Visagine) kompleksinis sutvarkymas“, kurio metu būtų siekiama suformuoti patrauklų kraštovaizdį ir kompleksškai sutvarkyti teritoriją – nugriauti savivaldybės valdomą apleistą pastatą, jo vietoje įrengti miesto parką, rekonstruoti privažiavimą, įrengti parkavimo aikšteles ir kitą infrastruktūrą, kurios itin trūksta gyventojams ir paslaugų gavėjams. Tačiau esminiai šio projekto sprendiniai nėra tinkami finansuoti šios Priemonės apimtyse, o atskirti sprendinių bei tvarkyti tik žaliąsias erdves taip pat nėra tikslinga, kadangi ateityje esant finansavimo galimybėms vykdant kompleksinius teritorijos sutvarkymo darbus yra rizika pakenkti jau įrengtai žaliajai infrastruktūrai.

Taip pat analizuojant galimus objektus įvertinta ir tai, kad ženkliai miesto urbanizuotos teritorijos dalis yra miško paskirties žemėje. Dėl šios priežasties ir miško žemei taikomų apribojimų

²² Į mažesnio nei 1500/km² gyventojų tankumo teritoriją gali patekti ne daugiau kaip 20 proc. tvarkomos teritorijos

jau ankstesniame finansavimo etape (2014–2020 metų ES investicijų finansinio laikotarpio priemonės) buvo nutraukta pagal 05.5.1-APVA-R-019 priemonę „Kraštovaizdžio apsauga“ vykdyto projekto „Visagino m. kraštovaizdžio formavimas, ekologinės būklės gerinimas ir želdynų tvarkymas (kūrimas) gamtinio karkaso teritorijose“ Nr. 05.5.1-APVA-R-019-91-0008 finansavimo sutartis. Vertinant visas paminėtas aplinkybes Visagino savivaldybė šiame etape Priemonėje dalyvauti taip pat neplanuoja.

Atsižvelgus į savivaldybių atliktą galimų įgyvendinti projektų analizę, šių projektų sinergiją ir / ar testinimą su kitais jau įgyvendintais projektais, detaliai įvertinus Finansavimo gairėse nustatytus reikalavimus, atitinkančių teritorijų kompleksinio sutvarkymo poreikį ir galimus sprendinius, Priemonės apimtyse žaliosios infrastruktūros projektus numatoma vystyti Anykščių ir Zarasų miestų kurortinėse teritorijose.

Ankstesnio laikotarpio investicijos. 2014–2020 metų ES investicijų finansinio laikotarpio perspektyvoje pagrindinės vykdytos regioninio planavimo intervencijos, skirtos kraštovaizdžio gerinimui, buvo atliekamos pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ priemonę Nr. 05.5.1-APVA-R-019-21 „Kraštovaizdžio apsauga“. Pagal šią priemonę viso regione įgyvendinta 11 projektų, kurių bendra ES investicijų vertė siekia daugiau nei 2,97 mln. eurų. Vertinant šias intervencijas svarbu pažymėti, kad tik 2 iš 11 projektų (projektas „Želdynų teritorijos formavimas ir kraštovaizdžio būklės gerinimas Utenos mieste“ Nr. 05.5.1-APVA-R-019-91-0003 ir projektas „Kraštovaizdžio formavimas ir ekologinės būklės gerinimas Zarasų rajone“ Nr. 05.5.1-APVA-R-019-91-0004) buvo dalinai skirti su žaliosios infrastruktūros vystymu susijusiai finansuotinai veiklai „Kraštovaizdžio formavimas ir ekologinės būklės gerinimas gamtinio karkaso teritorijose“ įgyvendinti. Didžioji projektų dalis, atsižvelgus į vieną iš didžiausių šalyje ploto vienetui regione tenkantį bešeimininkų apleistų pastatų ir /ar kasybos darbais pažeistų žemių (karjerų ir durpynų) skaičių, buvo skirtos šiems praeities (daugiausiai sovietmečio) ūkinės veiklos padariniams pašalinti. Šis projektų veiklų pasiskirstymas ir buvęs nepakankamas priemonės finansavimas, iš dalies ir apribojo galimybes įgyvendinti kraštovaizdžio formavimo (žaliosios infrastruktūros) priemones didesne apimtimi. Atsižvelgus į šias aplinkybes nustatoma, kad Priemonės apimtyse planuojami kurortinėse teritorijose įgyvendinti projektai yra ne tik aktualūs, bet ir sudarantys realias sąlygas šių teritorijų daugiafunkcinei kompleksinei aplinkosauginei, socialinei-ekonominei plėtrai, biologinės įvairovės būklės gerinimui, klimato kaitos prevencijai, atsparumo jos padariniams didinimui ir žmonių gerbūviui būtinų ekosisteminių paslaugų teikimui.

Priemone siekiamas kiekybinis ir kokybinis pokytis. Planuojama, kad sėkmingai ir pilna apimtimi įgyvendinus visus regionui svarbius Priemonės apimtyse numatomus finansuoti, projektus bus pasiektas ne tik planuojamas kiekybinis pokytis – Anykščių ir Zarasų miestų kurortinėse teritorijose bus bendrai įrengta ne mažiau kaip 8,6 ha žaliosios infrastruktūros bendro ploto, kuriuo turės galimybę naudotis ne mažiau kaip 14 863 gyventojai, bet ir sudarytos tinkamos sąlygos šiems gyventojams gauti aukštesnės kokybės poilsio, rekreacijos ir sveikatinimo gryname ore paslaugas savo gyvenamojoje aplinkoje (kokybinis pokytis). Kokybinis pokytis bus pasiektas per projektų teikiamą aplinkosauginę (sumažintas (neutralizuotas) ŠESD sukeliamas klimato kaitos poveikis), socialinę (geresnė gyventojų psichologinė būseną, greitesnis ligonių pasveikimas, stipresnė socialinė sanglauda ir sumažėjusi atskirtis, padidėjęs darbovietės produktyvumas) ir ekonominę (aukštesnė žemės vertė, pridėtinė vertė nekilnojamam turtui, mažesnės energijos sąnaudos, turizmo skatinimas ir papildomų pajamų generavimas) naudą ir tinkamų sąlygų sudarymą gauti žmonių gerbūviui būtinas ekosistemines paslaugas.

Priemonės apimtyse numatyti įgyvendinti projektai leis ne tik prisidėti prie URPP1 4 problemos „Nepatraukli judumo sistema ir nepakankama gyvenamosios aplinkos kokybė“ 4.3. giluminės priežasties „Nepatraukli, nusidėvėjusi, šiuolaikinių gyventojų poreikių neatitinkanti viešoji ir gyvenamoji infrastruktūra; 1500 gyv./km² ir didesnio tankumo teritorijoje esantys nepakankami žaliųjų zonų ar jungčių plotai; žaliųjų zonų ir jų jungčių trūkumas urbanizuotose teritorijose“ sukeltų pasekmių sušvelninimo ir / ar pašalinimo, bet ir prie RPP 3 problemos „Nepakankamai tvari aplinka, daranti neigiamą įtaką regionų patrauklumui“ susijusių priežasčių pašalinimo ir atitinkamai priskirto poveikio rodiklio „Nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros plotų santykis 1 500 gyv./km² ir didesnio tankumo teritorijoje“ bei Priemonės rezultato ir produkto rodiklių planuojamų reikšmių pasiekimo. Taip pat bus prisidedama prie PP nustatytos problemos 6 problemos „Mažėja natūralių ir pusiau natūralių teritorijų, silpnėja gamtinio karkaso teritorijų ekologinis potencialas, nyksta biologinė įvairovė, degraduoja ekosistemos, mažėja jų teikiamų paslaugų kokybė“ 6.14. priežasties „Neišplėtotą žalioji infrastruktūra urbanizuotose teritorijose“ pašalinimo.

III SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO TERITORIJA

Priemonės veiklų įgyvendinamo teritorija, atsižvelgiant į Finansavimo gairių 2.8 punkte nustatytą išankstinę sąlygą, galima tik urbanizuotose teritorijose, kurių gyventojų tankis yra 1500 gyventojų/km² arba didesnis ir kurių gamtinių ir antropogeninių plotų santykis yra mažesnis nei 1,5.

Pagal Priemonę, atsižvelgiant į savivaldybių pateiktus pasiūlymus įtraukti projektus į URPP1, žaliosios infrastruktūros vystymo projektai bus vykdomi tankiai urbanizuotose Anykščių ir Zarasų miestų kurortinių teritorijų dalyse (gardelės OBJECTID 51285, 51430 ir 62527).

IV SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS VEIKLOS, PROJEKTŲ VYKDYTOJAI IR PARTNERIAI

Siekiant sumažinti URPP1 nustatytos problemos 4 problemos „Nepatraukli judumo sistema ir nepakankama gyvenamosios aplinkos kokybė“ 4.3. giluminės priežasties „Nepatraukli, nusidėvėjusi, šiuolaikinių gyventojų poreikių neatitinkanti viešoji ir gyvenamoji infrastruktūra; 1500 gyv./km² ir didesnio tankumo teritorijoje esantys nepakankami žaliųjų zonų ar jungčių plotai; žaliųjų zonų ir jų jungčių trūkumas urbanizuotose teritorijose“ neigiamų pasekmių poveikį **numatoma finansuoti veikla – žaliosios infrastruktūros plėtra Utenos regiono urbanizuotoje aplinkoje.** Ši veikla apima:

1. Žalinimo planų ar žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapių parengimą. *Žalinimo planai ar žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiai turi būti rengiami vadovaujantis Finansavimo gairių 3 priede pateikta Žalinimo planų rengimo metodika. Rengiant žalinimo planus ar žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapius taip pat gali būti įtraukiamos ir veiklos, susijusios su visuomenės dalyvavimu žalinimo planų ir žaliosios infrastruktūros poreikių žemėlapių rengimo procese (visuomenės informavimas apie teritorijose planuojamus taikyti gamtos procesais pagrįstus sprendimus, diskusijų organizavimas šiomis temomis, jų moderavimas);*

2. Žalinimo planuose ar žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiuose numatytų priemonių, susijusių su žaliosios infrastruktūros plėtra urbanizuotose teritorijose, įgyvendinimas²³.

²³ Nefinansuojama pastatų statyba, rekonstrukcija, remontas. Nefinansuojama statinių statyba, rekonstrukcija, remontas, jei vykdomas šias veiklas teritorijoje didinamas vandeniui nelaidžių dangų kiekis ir (ar) mažinamas esamų želdinių kiekis. Nefinansuojami želdynų statiniai

Igyvendinant priemones, reikalingas Finansavimo gairių 3 priede pateiktos Žalinimo planų rengimo metodikos II skyriuje numatytiems tikslams pasiekti, taip pat gali būti papildomai įtraukiamos veiklos, reikalingos žalinimo planuose ar žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiuose numatytioms priemonėms įgyvendinti, pvz., statinių projektų rengimo išlaidos, kai tokių projektų parengimas yra būtinas pagal teisės aktų reikalavimus, veiklos, susijusios su atskirųjų želdynų teritorijų kadastriniais matavimais ir žemės sklypų įrašymu į Nekilnojamojo turto kadastrą ir registrą, želdynų ir želdinių inventorizavimu, viešųjų želdynų ir želdinių būklės ekspertizių atlikimu, edukacinės paskirties lauko informacinių sistemų kūrimu

Galimi pareiškėjai – savivaldybių administracijos.

Partneriai projektuose nenumatomi.

Galimų pareiškėjų pasirinkimą nulemia Vietos savivaldos įstatyme nustatytos savivaldybių savarankiškosios funkcijos (savivaldybės saugomų teritorijų steigimas, apsauga ir tvarkymas (6 str.25 p.); kraštovaizdžio, nekilnojamųjų kultūros vertybių ir savivaldybės įsteigtų saugomų teritorijų tvarkymas ir apsauga, savivaldybės želdynų ir želdinių teritorijose esančių želdynų ir želdinių apsauga, priežiūra ir tvarkymas, būklės stebėseną, želdynų kūrimo ir želdinių veisimo organizavimas ir (ar) vykdymas, želdinių ir želdynų, neatsižvelgiant į žemės, kurioje jie yra, nuosavybės formą, inventorizavimas ir apskaita, atskirųjų želdynų žemės sklypų formavimo, šių sklypų kadastro duomenų nustatymo ir jų įrašymo į Nekilnojamojo turto kadastrą organizavimas (6 str.26 p.), kurios yra tiesiogiai susijusios su Priemonės apimtyse numatomų finansuoti veiklų įgyvendinimu.

V SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS PROJEKTŲ ATRANKA

Atsižvelgus į Priemonės pagrindimo aprašo IV skyriuje paminėtas Vietos savivaldos įstatyme nustatytas funkcijas ir Priemonės apimtyse numatomas finansuoti veiklas, kurios yra priskiriamos savivaldybių institucijoms, savivaldybių įstaigoms ar jų kontroliuojamiems juridiniams asmenims ir kuriomis tiesiogiai prisidedama prie pažangos priemonės įgyvendinimo ir joje numatytų rezultatų pasiekimo, Priemonei įgyvendinti bus atliekamas projektų planavimo atrankos būdas.

Projektų atrankos kriterijai nenustatyti.

VI SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS PRISIDĖJIMAS PRIE HORIZONTALIŲJŲ PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO

1 lentelė

Eil. Nr.	Horizontalieji principai	Informacija apie pažangos priemonės prisidėjimą prie HP
1.	Darnaus vystymosi	Pagal Priemonę planuojamuose projektuose nėra numatomi veiksmai, kurie turėtų neigiamą poveikį horizontalaus darnaus vystymosi principo, įskaitant reikšmingos žalos nedarymo principą, įgyvendinimui. Įgyvendinant šia Priemonę bus prisidedama prie Jungtinių Tautų darnaus vystymosi vienuoliktojo tikslo – pasiekti, kad miestai ir gyvenvietės

ir įrenginiai (pvz., atraminės sienelės, aikštelės, terasos, tvorėlės, laiptai, pavėsinės, paviljonai, amfiteatrai, stoginės, lieptai, tiltai, šviestuvai, pergolės, stendai, skydai, nuorodos, meno kūriniai), kurie nepadeda pasiekti Finansavimo gairių 3 priede pateiktos Žalinimo planų rengimo metodikos II skyriuje numatytų tikslų.

		taptų įtraukūs, saugūs, atsparūs ir darnūs, siekiant sumažinti vienam gyventojui tenkantį neigiamą miestų poveikį aplinkai, suteikiant visuotinę galimybę naudotis saugiomis, įtraukiomis ir prieinamomis žaliomis ir viešomis erdvėmis. Taip pat bus prisidedama ir prie dvyliktojo tikslo – užtikrinti darnius vartojimo ir gamybos modelius siekiant darnaus gamtos išteklių valdymo ir veiksmingo jų naudojimo – įgyvendinimo. Būtina pažymėti, kad Priemonės apimtyse planuojamos investicijos apima žalinimo planuose ar žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiuose numatytų gamtinio karkaso sprendinių, susijusių su žaliosios infrastruktūros plėtra urbanizuotose teritorijose, įgyvendinimą. Kokybiškų ir daugiafunkčių (teikiančių įvairias ekosistemines paslaugas) viešųjų žaliųjų erdvių, želdynų (vertingoms buveinėms, žydinčioms pievoms atkurti ir tvarkyti, siekiant didinti apdulkintųjų populiacijas), kt. žaliosios infrastruktūros elementų kūrimą, žaliųjų jungčių mieste stiprinimą, apleistų teritorijų sutvarkymą, sunaikintų vandens telkinių morfologinių savybių atkūrimą, kanalizuočių upelių išlaisvinimą, paverčiant šias teritorijas žaliosiomis jungtimis, rekreacijos zonomis, oro taršos mažinimo elementais, ekonominę ir socialinę naudą teikiančiais objektais, kas iš esmės leidžia užtikrinti darnaus vystymosi tikslų siekimą atitinkamose urbanizuotose miestų teritorijose.
2.	Inovatyvumo (kūrybingumo)	Įgyvendinant pažangos priemonę nebus tiesiogiai prisidedama prie inovatyvumo (kūrybingumo) horizontaliojo principo įgyvendinimo, tačiau taip pat nebus numatomi tokie veiksmai, kurie turėtų neigiamą poveikį šio principo įgyvendinimui.
3.	Lygių galimybių visiems	Pažangos priemonės veiklų rezultatai turės teigiamos įtakos visiems asmenims, nepriklausomai nuo jų lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos ar kt., kadangi darni gyvenamoji aplinka labiausiai urbanizuotose teritorijose yra svarbi visiems šių teritorijų gyventojams. Projektuose ir jų veiklose nebus numatyta apribojimų, kurie turėtų neigiamą poveikį įgyvendinant moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų, tikėjimo, pažiūrų, negalios, sveikatos būklės, socialinės padėties, amžiaus, lytinės orientacijos ir kitais pagrindais principus.

VII SKYRIUS IŠANKSTINĖS SĄLYGOS

Pagal Priemonę finansuojamoms veikloms įgyvendinti numatytus naudoti finansinius išteklius įgyjama teisė tik įgyvendinus išankstinės sąlygas. Priemonei taikomos išankstinės sąlygos pagal

Finansavimo gaires ir 2022–2030 metų regionų plėtros programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 713 „Dėl 2022–2030 metų regionų plėtros programos patvirtinimo“, yra:

1. Miestams, turintiems daugiau kaip 20 000 gyventojų, parengti ir patvirtinti žalinimo planai pagal aplinkos ministro patvirtintą metodiką žalinimo planams rengti. Kitoms urbanizuotoms vietovėms parengti ir patvirtinti žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiai pagal aplinkos ministro patvirtintą metodiką žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiams sudaryti;

2. Projektai įgyvendinami urbanizuotose teritorijose, kurių gyventojų tankis yra 1500 gyventojų/km² arba didesnis ir kurių gamtinių ir antropogeninių plotų santykis yra mažesnis nei 1,5 (t. y. neatitinka optimalaus Lietuvos teritorijos žemės naudmenų plotų santykio, kurį sudaro 60 proc. natūralios naudmenos ir 40 proc. intensyvaus naudojimo antropogeninės naudmenos) taip, kaip numatyta žalinimo planuose ar žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiuose. Į mažesnio nei 1500/km² gyventojų tankumo teritoriją gali patekti ne daugiau kaip 20 proc. tvarkomos teritorijos Išankstinių sąlygų įgyvendinimą detalizuojantys reikalavimai yra nurodyti Finansavimo gairių 2.8. punkte.

Išankstinių sąlygų įgyvendinimą įrodantys dokumentai – Anykščių ir Zarasų miestų atitinkamų dalių parengti ir patvirtinti žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiai, atitinkantys 2.8.1–2.8.3 papunkčiuose nurodytus reikalavimus, bus pateikti URPP administruojančiajai institucijai (CPVA), kartu su projektų įgyvendinimo planais (PIP) t. y. iki PIP teikimo įgyvendinančiajai institucijai išankstinės sąlygos bus pilnai įvykdytos.

VIII SKYRIUS
PAŽANGOS PRIEMONĖS STEBĖSENOS RODIKLIAI

Lentelė Nr.2

Pažangos priemonės veiklų produkto rodikliai							
Veiklos pavadinimas	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siekimos rodiklio reikšmės		Siekimos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma	Tarpinė reikšmė (2024 m.)	Galutinė reikšmė (2029 m.)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Žaliosios infrastruktūros plėtra Utenos regiono urbanizuotoje aplinkoje	P.B.2.0036	Žalioji infrastruktūra, kuriai suteikta parama kitais nei prisitaikymo prie klimato kaitos tikslais, hektarai.	6 721 335,00 7 280 701,74	5 713 134,74 6 188 596,47	0 (2024 m.)	8,6 (2029 m.)	Rodiklis atitinka 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos (toliau – IP) 2.7. konkrečiam uždaviniui priskirtą produkto rodiklį RCO36. Tarpinė rodiklio reikšmė, atsižvelgus į projektų įgyvendinimo terminus, nenustatoma. Siekama rodiklio reikšmė įvertinta remiantis numatomų įgyvendinti Priemonės projektų (1.1.-1.2.) sumine informacija, kuri apskaičiuota vadovaujantis stebėsenos rodiklio aprašymo kortele. Skaičiuojant galutinę reikšmę ir jos pasiekimo momentą daroma prielaida, kad rodiklio reikšmė bus pasiekta kai bus baigtas įgyvendinti paskutinis (1.1) šios Priemonės projektas (numatoma 1.1. projekto pabaiga 2029 III ketv.).

Lentelė Nr. 3

Pažangos priemonės rezultato rodikliai							
Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siekimos rodiklio reikšmės		Siekimos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma	Tarpinė reikšmė (2024 m.)	Galutinė reikšmė (2029 m.)	
1	2	3	4	5	6	7	8
R.B.2.2095	Gyventojai, galintys naudotis nauja ar patobulinta žaliaja infrastruktūra, <i>asmenys</i> .	0 (2021)	6 721 335,00 7 280 701,74	5 713 134,74 6 188 596,47	0 (2024 m.)	14 863 (2029 m.)	Rodiklis atitinka IP 2.7. konkrečiam uždaviniui priskirtą rezultato rodiklį RCR95. Tarpinė rodiklio reikšmė, atsižvelgus į projektų įgyvendinimo terminus, nenustatoma. Siekama rodiklio reikšmė įvertinta remiantis numatomų įgyvendinti Priemonės projektų (1.1.-1.2.) sumine informacija, kuri apskaičiuota vadovaujantis stebėsenos rodiklio aprašymo kortele. Skaičiuojant galutinę reikšmę ir jos pasiekimo momentą daroma prielaida, kad rodiklio reikšmė bus pasiekta kai bus baigtas įgyvendinti paskutinis (1.1) šios Priemonės projektas (numatoma 1.1. projekto pabaiga 2029 III ketv.).

Utenos regiono plėtros tarybos
administracijos direktorius

Nerijus Čepauskas